

2. Obyvatelstvo

Počet obvykle bydlících obyvatel

CZ

Počet obvykle bydlících obyvatel – místo obvyklého pobytu je definováno jako místo, kde osoba obvykle tráví období svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod. a kde je členem konkrétní domácnosti. Pro zahrnutí osoby do obvykle bydlících obyvatelstva České republiky je rozhodující kritérium 12 měsíců pobytu na území ČR, příp. úmysl dlouhodobého pobytu. Pro odvození místa obvyklého pobytu osoby byla při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 určující deklaráce na sčítacím formuláři týkající se faktického bydliště osoby (bez ohledu na místo trvalého pobytu, resp. povoleného přechodného pobytu); vyhodnocovány byly i další informace o faktickém bydlišti před rokem, údaje o místě trvalého pobytu, resp. povoleného přechodného pobytu, a místě sečení.

DE

Obyvatelstvo (Bevölkerung) – jedné obce zahrnovalo až do počátku 80. let všechny osoby, které měly v této obci jediný nebo převážně využívaný byt („tzv. bydlící obyvatelstvo“ Wohnbevölkerung). Od té doby probíhá aktualizaci stavu obyvatelstva dle hlavního bytu (trvalého bydliště) obyvatel (§ 12 Rámcového přihlašovacího zákona – MRRG, ve znění zveřejněném 19. dubna 2002 (BGBl. I S. 1342 – Spolkový občanský zákoník).

Každoroční aktualizace obyvatelstva probíhá pomocí statistiky přirozeného pohybu obyvatelstva zohledňující ukazatele narození a úmrtí, uzavřená manželství a rozvody, dále s využitím statistiky stěhování pomocí přistěhování a odstěhování a také prostřednictvím korektur stavu na základě dodatečných hlášení matrik a evidence obyvatel.

U údajů po 31. prosinci 1987 ve starých spolkových zemích se jedná o aktualizovaná čísla na základě sčítání obyvatel z 25. května 1987, v nových spolkových zemích je podkladem úředně stanovený počet obyvatel z 3. října 1990. Od statistického roku 2011 jsou výsledky publikovány na základě sčítání lidu z 9. května 2011. K obyvatelstvu patří také cizinci hlášení na území Spolkové republiky Německo (včetně osob bez státní příslušnosti). K obyvatelstvu naopak nepatří příslušníci jednotek zahraničních vojenských sil stacionovaných na území Spolkové republiky Německo, diplomatických a konzulárních zastoupení se svými rodinnými příslušníky.

Roční průměrný počet obyvatel je aritmetickým průměrem 12 měsíčních průměrů. Tyto jsou vypočítávány také jako aritmetický průměr z počátečního a konečného stavu sledovaného období.

PL

Obyvatelstvo(*Ludność*)¹ – souhrn osob (celkem nebo dle stanovených kritérií) přihlášených k trvalému pobytu v dané administrativní jednotce a skutečně tam bydlících a také osob pobývajících přechodně a přihlášených v této administrativní jednotce k přechodnému pobytu delšímu než 3 měsíce (do roku 2005 déle než 2 měsíce; do roku 2010 obyvatelstvo skutečně bydlící).

Údaje o obyvatelstvu jsou zpracovávány na základě:

- 1) bilancí stavu a struktury obyvatelstva skutečně bydlícího na území obce. Bilance obyvatelstva jsou zhotovovány pro období mezi sčítáním na základě výsledků posledního sčítání lidu se zohledněním:
 - a) změn v daném období způsobených přirozeným pohybem (narození, úmrtí) a migrací obyvatelstva (přihlášení a odhlášení trvalého pobytu z jiných obcí a ze zahraničí), také adresovými přesuny obyvatelstva z titulu administrativních změn,
 - b) rozdílu mezi počtem osob hlášených k přechodnému pobytu delšímu než 3 měsíce (do roku 2005 déle než 2 měsíce) na území obce a počtem osob přechodně nepřítomných, získávané z cyklicky prováděných průzkumů, který představuje současně rozdíl mezi počtem osob hlášených k trvalému pobytu v obci a počtem osob skutečně bydlících na území obce;
- 2) registrů ministerstva vnitřních věcí – o vnitřních a zahraničních migracích obyvatelstva za trvalým pobytem (od roku 2006 je zdrojem těchto údajů registr PESEL (Všeobecný elektronický systém evidence obyvatelstva, polsky Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- 3) zpráv z matričních úřadů – o zaregistrovaných sňatcích, narozeních a úmrtích;
- 4) zpráv ze soudů – o pravomocných rozsudcích o rozlukách a rozvodech.

Indexy týkající se přirozeného pohybu a migrace obyvatelstva v územním členění byly vypočítány jako podíl počtu skutečností daného druhu a počtu obyvatelstva (dle stavu ke dni 30. června): do roku 2009 – přihlášeného k trvalému pobytu, od roku 2010 – skutečně bydlícího.

	CZ	DE	PL
Periodicita	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní
Údaje dostupné do úrovně	obce (LAU 2)	obce (LAU 2)	obce (LAU 2, NTSS)

¹ Do roku 2010 obyvatelstvo skutečně bydlící.

Obyvatelstvo přihlášené k trvalému pobytu

CZ

Obyvatelstvo přihlášené k trvalému pobytu – trvalý pobyt je pobyt v místě stálého bydliště občana. Trvalý pobyt mohou mít občané jen v objektech, které jsou označeny číslem podle zvláštních předpisů. K trvalému pobytu musí být hlášen každý občan ČR, a to v téže době pouze v jednom místě. Trvalý pobyt mohou mít, kromě občanů ČR, i cizí státní příslušníci a osoby bez státní příslušnosti, pokud mají povolení k trvalému pobytu. Tzv. „dlouhodobý pobyt“ mohou mít pouze cizinci pobývající na území ČR na základě povolení k „přechodnému pobytu s vízem nad 90 dnů“. Důvodem tohoto pobytu může být: zaměstnání, studium, léčení, lektorská praxe, podnikání, sloučení rodiny. Do této skupiny osob patří i cizinci pobývající v uprchlických táborech, žádající o statut uprchlíka a běženci s dočasným útočištěm.

Bilance obyvatelstva udává stav obyvatel k určitému okamžiku (např. 1. 1. daného roku) + počet živě narozených – počet zemřelých + počet přistěhovalých – počet vystěhovalých.

Stav obyvatelstva udává počet obyvatel k určitému okamžiku (podle pohlaví, věkové skupiny, území apod.). Do počtu obyvatel jsou zahrnuty všechny osoby s trvalým i dlouhodobým pobytem v daném území a to bez ohledu na státní občanství. Do počtu obyvatel jsou tak podle zákona o pobytu cizinců (č. 326/1999 Sb.) zahrnuti cizinci s trvalým pobytem, cizinci s přechodným pobytem na základě víza nad 90 dnů a cizinci, kterým byl přiznán azyl. Definitivní údaje o počtu obyvatel pro demografickou statistiku jsou k dispozici v předběžné a definitivní podobě, tj. vždy jsou bilancovány se zpětnou platností a nikdy se nejedná o odhad.

Střední stav obyvatelstva vyjadřuje počet obyvatel daného území bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku.

PL

Ludność zameldowana na pobyt stały – souhrn osob (celkem nebo dle stanovených vlastností) přihlášených k trvalému pobytu v dané administrativní jednotce (v obci, vojvodství). Od roku 2010 není údaj zjišťován.

Průměrný věk

CZ

Průměrný věk – aritmetický průměr věku všech jedinců (určitého pohlaví či celkem) žijících v daném časovém okamžiku na daném území, zvýšený o konstantu 0,5 roku.

DE

Durchschnittsalter – průměrný věk popisuje průměrný věk života definované skupiny osob jako aritmetický průměr věku všech osob této populace k určitému datu.

PL

Średni wiek – parametr vyznačující hranici věku, který polovina obyvatelstva již překročila a druhá polovina ještě nedosáhla.

Sňatky

CZ

Sňatky – ukazatel udává počet zákonně uzavřených manželství, za něž obdržel Český statistický úřad od zpravodajské jednotky (matriky) statistické hlášení o uzavření manželství. Ukazatel je sledován podle místa bydliště ženicha.

DE

Eheschließung – uzavřená manželství jsou všechny úřední sňatky včetně sňatků mezi cizinci. Z tohoto jsou vyňaty ty případy, v nichž jsou oba manželé příslušníky zahraničních jednotek vojenských sil stacionovaných na území Spolkové republiky Německo, resp. patří k zahraničním diplomatickým a konzulárním zastoupením a jejich rodinným příslušníkům. Regionální přiřazení sňatků probíhá dle místa jejich registrace.

PL

Małżeństwo – svazek mezi dvěma osobami rozdílného pohlaví, z něhož vyplývají jistá vzájemná práva a povinnosti stanovená v právních předpisech a obyčejích.

Průběžné statistické výkazy zahrnují výhradně manželství uzavřená formálně na základě platných právních předpisů. Od 15. prosince roku 1998 na základě zákonů platných dle konkordátu jsou uzavírány také církevní sňatky s občanskoprávními skutky vyplývajícími doposud ze svazků uzavřených před civilními (matričními) úřady. Při sčítáních lidu je rodinný stav stanoven na základě dobrovolného prohlášení osob. Do sčítání z roku 1988 byl registrován výhradně skutečný rodinný stav a ne formálně-právní, ve sčítání z roku 2002 byly shromážděny informace o obou. Rozlišují se rovněž neformální svazky.

	CZ	DE	PL
Periodicita	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní
Údaje dostupné do úrovně	obce (LAU 2)	okresy (NUTS 3)	obce (LAU 2, NTS5)

Rozvod

CZ

Rozvod – ukazatel udává počet zániků manželství, o kterých zaslala zpravodajská jednotka (soud) Českému statistickému úřadu statistické hlášení o rozvodu prostřednictvím příslušného krajského soudu, a o kterých je ve statistickém hlášení konstatováno, že manželství bylo rozvedeno.

Rozvody jsou územně tříděny podle posledního společného bydliště manželů; zdrojem dat je Informační systém Ministerstva spravedlnosti ČR.

DE

Ehescheidung – rozvody se rozumí rozvedená manželství na základě právoplatného rozsudku v rozvodovém procesu.

PL

Rozwód – rozvázání manželského svazku příslušným soudem způsobem stanoveným zákonem. Rozvody jsou tříděny podle místa bydliště osoby, která žádost o rozvod podala.

	CZ	DE	PL
Periodicita zjišťování	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní
Údaje dostupné do úrovně	obce (LAU 2)	okresy (NUTS 3)	okresy (LAU 1, NTS4)

Kojenec

CZ

Kojenec – dítě do 1 roku života.

DE

Säugling – dítě do 1 roku života.

PL

Niemowlę – dítě do 1 roku života.

Přirozený přírůstek obyvatelstva

CZ

Přirozený přírůstek obyvatelstva – rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob v daném období.

DE

Überschuss der Lebendgeborenen bzw. Gestorbenen (-) bzw. – rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými.

PL

Przyrost naturalny ludności – rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých v daném období.

	CZ	DE	PL
Periodicita zjišťování	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní
Údaje dostupné do úrovně	obce (LAU 2)	obce (LAU 2)	obce (LAU 2, NTS5)

Index stáří

CZ

Index stáří – počet osob ve věku 65 a více let v relaci na 100 dětí ve věku 0–14 let v daném časovém okamžiku.

DE

Altenquotient – index stáří poměruje ekonomicky neaktivní obyvatelstvo k obyvatelstvu aktivnímu. K tomuto účelu však neexistují žádné předepsané věkové hranice, nejčastěji se využívá hranice skupiny 15 (nebo 20 let) až 60 (nebo 65) let. Počet obyvatel ve věku 60 a více let (resp. 65 let a více let) se pak vydělí počtem obyvatel ve věku 15 (resp. 20) až 60 (resp. 65) let a vynásobí se 1 000.

PL

Wskaźnik starości – poměr počtu obyvatel ve věku 60 nebo 65 a více let k počtu dětí a mládeže do 19 let.

Index ekonomického zatížení

CZ

Index ekonomického zatížení – počet osob v ekonomicky neaktivním věku (ve věku 65 a více let a dětí ve věku 0–14 let), který připadá na 100 osob v ekonomicky aktivním věku 15–64 let v daném časovém okamžiku.

DE

Soziallastquotient – kvocient sociálního zatížení je definován jako poměr počtu osob v neproduktivním věku na 1 000 osob ve věku produktivním (15–64 let).

PL

Współczynnik obciążenia demograficznego – poměr počtu osob ve věku, kdy jsou tyto osoby neaktivní nebo profesně pasivní, čili v neproduktivním věku (počet dětí ve věku 0–17 let, počet osob ve věku 60 nebo 65 let a více) k počtu osob, jež jsou v produktivním věku (počet osob ve věku 15–59 nebo 64 let).

Kojenecká úmrtnost**CZ**

Kojenecká úmrtnost – počet dětí zemřelých před dosažením věku 1 roku na 1 000 živě narozených dětí.

DE

Säuglingssterblichkeit – kojenecká úmrtnost je poměr dětí zemřelých během prvního roku života na 1 000 živě narozených dětí.

PL

Współczynnik zgonów niemowląt – poměr počtu úmrtí kojenců ve sledovaném období k počtu živě narozených v tomto období.

Stěhování**CZ**

Přistěhování – ukazatel vyjadřuje absolutní počet případů přistěhování na dané území. Přistěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje.

Vystěhování – ukazatel vyjadřuje absolutní počet případů vystěhování z daného území. Vystěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje.

DE

Statistika stěhování (*Wanderungsstatistik*) zahrnuje přistěhování (úřední přihlášení) a odstěhování (úřední odhlášení) za hranice obcí uvnitř Svobodného státu Sasko (stěhování uvnitř Saska) a také za hranice Svobodného státu Sasko (stěhování za hranice země). Změna bytu uvnitř jedné obce se statisticky nesleduje. Zahrnuty jsou jen ty osoby, které patří k obyvatelstvu ve smyslu sledování/aktualizace počtu obyvatel. Rozdíl mezi počtem přistěhování a odstěhování je saldo stěhování (přebytek počtu přistěhování resp. odstěhování). Změny stavu bytu se počítají u nového místa jediného bytu nebo hlavního bydliště jako přistěhování, u příslušného dosavadního místa jako odstěhování.

Přistěhování a odstěhování (*Zu- und Fortzüge*) jsou zjišťována převážně prostřednictvím přihlašovacího lístku. Uvnitř území Spolkové republiky Německo se každé přistěhování do hlavního bytu v nové obci současně eviduje jako odstěhování z dosavadní obce bydliště. Pouze odstěhování do území mimo území Spolkové republiky Německo se zjišťuje prostřednictvím odhlašovacích lístků. Za přistěhování je považováno, když někdo v obci, ve které dosud nebyl přihlášen s hlavním bydlištěm, využije/uplatní hlavní byt a přihlásí se zde. Odstěhování znamená, že se někdo uvnitř území Spolkové republiky Německo přestěhuje a toto přestěhování v obci, ve které se přihlásí, platí za přistěhování, nebo když se někdo z obce v území Spolkové republiky odhlásí do zahraničí, aniž by byl přihlášen ještě v dalším bydlišti ve Spolkové republice.

Hosté v ubytovacích zařízeních, obyvatelé ústavů a návštěvy u příbuzných nebo známých se dle tohoto postupu evidují pouze tehdy, je-li jejich pobyt dle přihlašovací povinnosti dlouhodobější. Povolávání a propouštění v rámci plnění branné povinnosti neplatí za stěhování. Také při výkonu trestní či vyšetřovací vazby a zajišťovací vazby neprobíhá žádné přihlašování či odhlašování, pokud existuje další byt v oblasti rámcového přihlašovacího zákona (MRRG), jak tomu je i v případě osob v policejní vazbě. Spolu se zohledňují u přistěhování a odstěhování také nevyjasněné případy a případy bez uvedení ohledně území původu a cíle.

Vnitřní stěhování (*Binnenwanderung*) jsou všechna přistěhování a odstěhování uvnitř Svobodného státu Sasko, která probíhají přes hranice obcí. Přistěhování z jiné obce se nazývají vnitřní přistěhování, odstěhování do jiné obce Svobodného státu Saska se nazývají vnitřní odstěhování.

PL

Vnitřní stěhování (*Migracje wewnętrzne*) – změny místa bydliště (trvalého nebo přechodného pobytu) v rámci země, založené na překročení administrativní hranice

obce, v tom – v případě městsko-vesnických obcí – změny místa bydliště v rámci obce z vesnických území na městské nebo naopak. Skutečnost příchodu (tj. přihlášení) do dané administrativní jednotky za účelem bydlení se vymezuje jako migrační příliv, výjezdu za účelem bydlení v jiné jednotce, jako migrační odliv.

V rámci vnitřních migrací rozlišujeme migrace:

- mezi vojvodstvími – přesuny obyvatelstva z jednoho vojvodství do jiného,
- uvnitř vojvodství – změny místa bydliště v rámci stejného vojvodství,
- mezi okresy – přesuny obyvatelstva z jednoho okresu do jiného,
- uvnitř okresu – změny místa bydliště v rámci stejného okresu.

Při klasifikaci vnitřní migrace dle administrativního charakteru území, mezi nimiž došlo ke stěhování, rozlišujeme následující směry migrace: z vesnice do města, z města na vesnici, z města do města, z vesnice na vesnici (týká se území vesnických obcí, ne vesnických měst jmenovitě).

Vzhledem k charakteru pobytu se rozlišuje:

- migrace za účelem trvalého pobytu (související s přihlášením k trvalému pobytu),
- migrace za účelem přechodného pobytu (trvajících déle než 3 měsíce – do roku 2005 včetně – více než 2 měsíce).

Zahraníční stěhování (*Migracje zagraniczne*) – Přesuny obyvatelstva související se změnou země pobytu. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 ze dne 11. července 2007 platné v Evropské unii obsahuje definici migrace zohledňující zamýšlenou dobu pobytu v jiném státě po dobu minimálně 12 měsíců. Ve smyslu této definice:

- imigrace je příchod do země osoby, která byla dříve rezidentem jiné země, s úmyslem pobývat v ní po dobu minimálně 12 měsíců;
- emigrace je opuštění země jejím rezidentem s úmyslem pobývat v zahraničí po dobu minimálně 12 měsíců.

Rezidentem země je osoba, která pobývá nebo má úmysl pobývat v dané zemi po dobu minimálně 12 měsíců. Tento typ migrace (související se změnou země bydliště na období 12 měsíců a více, včetně trvalého pobytu) se vymezuje jako dlouhodobá zahraniční migrace.

	CZ	DE	PL
Periodicita zjišťování	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní
Údaje dostupné do úrovně	obce (LAU 2)	obce (LAU 2)	obce (LAU 2, NTS5)